

ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS TARPTAUTINIŲ REIKALŲ IR EKSPORTO SKATINIMO
SKYRIAUS VEDĖJO ANTANO VENCKAUS KOMANDIRUOTĖS Į BELGIJĄ, BRIUSELĮ
ATASKAITA

2020-02-17 Nr. 392-19/1

1. **Komandiruotės tikslas:** dalyvauti techniniame ekspertų posėdyje, skirtame pasirengimui 12-jai Pasaulio Prekybos organizacijos ministrų konferencijai, kuri vyks Kazachstane birželio mėn.
2. **Komandiruotės trukmė:** 2020 m. vasario 12-13 d.
3. **Komandiruotės vieta:** Belgija, Briuselis.

4. **Komandiruotės finansavimas:** komandiruotės išlaidos apmokamos iš Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos biudžeto priemonės 01 001 03 01 01 „Žemės ūkio ministerijos veiklos užtikrinimas“ papriemonės „Dalyvavimas ES Tarybos ir Europos Komisijos veikloje bei išorės žuvininkystės politikos susitikimuose“ lėšų

5. Atlikto darbo komandiruotėje rezultatai

COM teigimu, apskritai PPO žemės ūkio srityje situacija nėra vienareikšmiškai bloga – kai kur PPO sugeba sutarti, kai kur padėtis neįkvepianti (pvz., teikiama santykinai daug notifikacijų žemės ūkio srityje, bet dažniausiai labai blogos kokybės ir netikslų). Bet iš esmės žemės ūkis šiuo metu nėra pati didžiausia problema ir galvos skausmas PPO.

Kita vertus, MC11 metu žemės ūkio derybos virto didele nesėkme, o situacija nuo to laiko nei kiek nepagerėjo. Be to, didžiajai daliai PPO narių žemės ūkis yra gyvybiškai svarbus, taigi PPO narių ministrai MC12 metu greičiausiai norės bent jau sudaryti įspūdį, jog žemės ūkio klausimų derybos jiems labai rūpi. Tad galima laukti plataus narių įsitraukimo į procesą MC12 vien tam, jog būtų galima viešai parodyti, jog dedamos pastangos ir žemės ūkio derybų klausimai yra pirmieji.

Nepaisant to, lūkesčiai dėl derybų rezultatų yra labai žemi – nesitikima pasiekti susitarimų nei vienoje iš esminių žemės ūkio derybinių sričių. Tą puikiai suvokia beveik visos procese dalyvaujančios šalys. Įmanomi mažos apimties, daugiau deklaratyvūs susitarimai dėl papildomų skaidrumo nuostatų.

Kita vertus, yra šiokia tokia grėsmė, jog užaštrėję derybiniai nesutarimai MC12 žemės ūkio srityje gali neigiamai atsilipti ir kitoms derybinėms PPO sritims MC12 metu. Tokiu atveju gali nutikti, jog šalys dėl stringančių derybų kitose srityse (žuvininkystė, AB, *e-commerce*) kaip pasiteisinimą ar „atpirkimo ožį“ gali pradėti įvardinti kai kurių šalių pozicijas ir reikalavimus žemės ūkio derybose.

Žemės ūkio derybos šiuo metu daugiausia palaikomos CoA pirmininko Ford ir PPO sekretoriato iniciatyva. ACP šalys gali bandyti daryti spaudimą CoA pirmininkui, kuris pats yra iš Gajanos. Kita vertus, kitos įtakingesnės šalys gali bandyti manipuliuoti ACP ir Afrikos grupės pozicija ir nuomone.

COM teigimu, pagal dabartinę situaciją jokie MC12 žemės ūkio derybų rezultatai neturės jokios realios įtakos ES žemės ūkio sektoriui, nes rezultatai yra pasmerkti būti deklaratyvūs. ES iš principo parankūs neambicingi MC12 tikslai žemės ūkio sektoriuje.

Pagrindinės MC12 žemės ūkio derybinės sritys:

Vidaus parama. Pagrindinė žemės ūkio derybų sritis, bet beveik garantuotai joks susitarimas MC12 metu nebus pasiektas. Iš visų derybinių pasiūlymų (Paragvajaus, Rusijos, Kosta Rikos, Afrikos grupės ir Cairns grupės) vienintelis, su kuriuo įmanoma dirbti, yra Cairns grupės. Jis yra ir mažiausiai ambicingas. ES jam iš esmės galėtų pritarti. ES pagrindiniai interesai: *amber box* paramą ir toliau būtų gerai išnaudoti; *blue box* – galėtume mažinti, bet atsargiai ir prižiūrint, jog kitos šalys taip pat laikytųsi tokių pačių įsipareigojimų; *green box* – didžiausias ES interesas. COM teigimu, ES nesiims siūlytų savo derybinių tekstų, nes vidaus paramos klausimu tiesiog neįmanoma sutarti. JAV tikrai nenorės susitarti dėl vidaus paramos, progreso čia taip pat nematyti - JAV vykdo *food stamp* programą, finansinė parama jai labai didelė. Taip pat nuo praeitų metų vykdo *Market Facilitation* programą - iš esmės tai yra 17 mlrd. dolerių vertės žemės ūkio sektoriaus subsidijavimas, skirtas padengti prekybinių karų iššauktus JAV ūkininkų nuostolius. COM išsakė mintį, jog JAV galimai išvis nenorės dėl nieko rimtai tartis, nes iš neoficialių pokalbių su JAV atstovais matosi, jog JAV derybininkai nėra garantuoti, jog suderėti rezultatai (netgi pagal išankstines jų nusibrėžtas derybines linijas) bus palankiai įvertinti JAV Administracijos (bet koks pasiekimas gali būti vienašališkai atmestas JAV Baltuosiuose rūmuose). Indija stipriai gins savo interesus vidaus paramos srityje. Indų išlaidavimas šioje srityje tik didėja – per dešimtmetį padvigubėjo Indijos žemės ūkio sektoriuje sukuriamos produkcijos vertė, atitinkamai auga ir subsidijavimas. Be to, tikėtina, kad indai ir taip nuslepia nemažą dalį regioninės paramos žemdirbiams ir apie tai neteikia notifikacijų. Kinija dėl vidaus paramos pradėjo daryti vidaus reformas, bet subsidijavimas vis vien didėja. Taip pat labai didelė vidaus parama ir atitinkamos derybinės pozicijos yra pas brazilus, norvegus (ypač *blue box*), šveicarus ir japonus. Be to, vidaus paramos mažinimo neparemtų ir kylančios ekonomikos (Turkija, Indonezija, Nigerija).

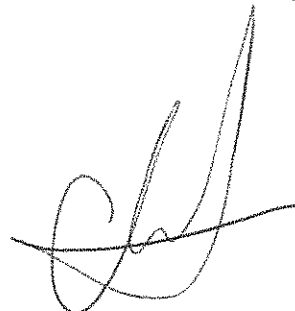
Medvilnė. Ne tik ekonominės, bet ir politinės reikšmės klausimas JAV, tad jokių galimų nuolaidų iš JAV pusės neverta tikėtis („*it ain't gonna happen*“). MC12 metu susitarimo nereikėtų laukti.

Atsargos maisto saugos tikslais. Turėjo būti susitarimas dar MC11, bet jo, matyt, nebus ir per MC12. Indija skelbia, jog daro reformas, bet realiai jokių pokyčių nematyti. Kinija nuosaiki ir nepasisako, bet iš esmės palaiko Indijos poziciją.

Rinkų prieiga. Daug skirtingų derybinių klausimų (*tariffs, tariff peaks, escalation, preference erosion, tropical products, safeguards*). ES pozicija – negalimas joks dirbtinis klausimų atsirinkimas (*cherry picking*), derybiniai klausimai turi išlikti viename bendrame pakete. Deja, nėra pateikta nei vieno visos pusės tenkinančio derybinio dokumento, trūksta kai kurių šalių įsitraukimo į procesą – pvz., JAV šiuo klausimu teikia vien tik analitinio pobūdžio dokumentus.

Eksporto konkurencingumas. Pagrindinis derybinis dokumentas - CAN/CH/NOR pasiūlymas, susijęs su MC10 Nairobi sprendimų įgyvendinimu. Jame galima išskirti ambicingą, bet labai ilgą derybinį tekstą dėl eksporto kreditų, kuriame siekiama patobulinti Nairobi susitarimo įgyvendinimą; taip pat teiktas pasiūlymas dėl eksporto ribojimų – pasak COM, ES jį labai rėmė, nors tai nėra svarbus ES interesas. Vis dėlto sutarimui pasiekti turbūt sutrukdys ryškūs gynybiniai interesai iš kitų šalių (Indijos, Pietų Afrikos, kt.).

Skaidrumas. Vienintelė derybų sritis, kur galimas aiškus rezultatas MC12 metu. ES kosponsoriavo dviem pateiktiems derybiniam dokumentams. COM teigimu, reikalinga pasiekti susitarimą, nes PPO šioje srityje naudoja pasenusias nuostatas, dabar galiojančios taisyklės nebeatitinka lūkesčių, kai kurios šalys jų tiesiog nebegebia.

Antanas Venckus